

ІНДИКАТОРИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

Дестабілізаційні процеси, які сьогодні супроводжують діяльність банківського сектору, вимагають розвитку комплексних заходів щодо підвищення рівня фінансової безпеки банків. Тому питання забезпечення фінансової безпеки банків набувають першочергового значення, потребують адекватного теоретичного осмислення і розробки практичного інструментарію її забезпечення.

Побудова системи фінансової безпеки без визначення критеріальних вимог до неї неможлива. Досягнення критеріальних вимог до фінансової безпеки визначається системою конкретних індикаторів. Останні трактуються як елементи, що відображають хід процесу або стан об'єкта аналізу, його якісні та кількісні характеристики. Індикатори розглядаються як порогові значення показників, що характеризують діяльність банку в різних функціональних областях, відповідні певному рівню фінансової безпеки. Оцінка фінансової безпеки банку встановлюється за наслідками порівняння (абсолютного або відносного) фактичних показників діяльності банку з індикаторами.

Дослідження вказують, що універсальними моделями оцінки рівня фінансової безпеки є методи, які ґрунтуються на коефіцієнтах, що відображають фінансові аспекти діяльності банку. Кількість коефіцієнтів залежить від підходів дослідника до вирішуваної проблеми, що, відповідно, зумовлює появу великої кількості таких коефіцієнтів [1].

Різник Н. С. [2] групує показники оцінки фінансової безпеки банку наступним чином:

- 1) показники, що базуються на структурі та достатності капіталу банку;
- 2) показники, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів;
- 3) показники, що характеризують якість активів;
- 4) показники оцінки рівня доходності;
- 5) показники, засновані на оцінці рівня витрат.

Гайдук І.І. [3] групує показники фінансової безпеки банків за структурними елементами:

- 1) ресурсна безпека (коефіцієнт достатності капіталу);
- 2) кредитна безпека (коефіцієнт якості активів, коефіцієнт покриття резервами виданих кредитів, коефіцієнт критичної ліквідності (відношення ліквідних активів до зобов'язань);

3) інвестиційна безпека (коефіцієнт загального фондового ризику (різниця між чистими довгими позиціями і чистими короткими позиціями (без урахування їх знаків), зважена на 8%), коефіцієнт спеціального фондового ризику (сума довгих позицій і чистих коротких позицій, зважених за допомогою коефіцієнтів, встановлених за групами ризику фінансових інструментів),

4) валютна безпека (коефіцієнт валютного ризику (обчислюється на підставі показника відкритої валютної позиції);

5) безпека розрахункових операцій (коефіцієнт неплатоспроможності банків (відношення суми вартості розрахункових документів клієнтів, неоплачених банком через відсутність коштів на кореспондентських рахунках, до сумарної величини коштів на кореспондентських рахунках банків), коефіцієнт трансформації (відношення залучених ресурсів до виданих кредитів).

Крім вищезазначених показників науковець виокремлює узагальнюючий показник рентабельності активів.

На думку Пестовської З.С. [4] одним із індикаторів стабільного стану фінансової безпеки банку може вважатись його високий кредитний рейтинг, адже процедура рейтингування будується із використанням переліку показників, що застосовується і у процесі оцінки рівня фінансової безпеки.

Науковець робить поділ показників оцінки фінансової безпеки банку за наступними групами:

1) показники, що базуються на структурі та достатності капіталу банку (частка капіталу у пасивах, регулятивний капітал до активів, зважених за рівнем ризику (Н2), норматив надійності Н3-1 (регулятивний капітал до зобов'язань));

2) показники, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів (частка строкових коштів суб'єктів господарювання, частка строкових коштів фізичних осіб, покриття довгострокових кредитів строковими депозитами юридичних та фізичних осіб);

3) показники, що характеризують якість активів (частка простроченої заборгованості за кредитами у їх загальному обсязі, середньозважена відсоткова ставка за кредитами реальному сектору, частка кредитів реальному сектору у загальному обсязі, частка кредитного портфеля в активах банків, сукупні активи банківської системи до ВВП, недійсні кредити без урахування резервів до капіталу, сумнівна та безнадійна заборгованість до сукупного кредитного портфеля);

4) показники ліквідності (Н4 норматив миттєвої ліквідності (високоліквідні активи до поточних пасивів), Н5 норматив поточної ліквідності, Н6 норматив короткострокової ліквідності (ліквідні активи до короткострокових зобов'язань);

5) показники рентабельності (фінансовий результат діяльності банків, чиста процентна маржа, прибуток на середньорічний капітал, прибуток на середньорічні активи).

Як бачимо, оскільки фінансова стійкість банку – це комплексне поняття, що відображає такий стан, при якому банк здатний стабільно розвиватися, зберігаючи свою фінансову безпеку в умовах додаткового рівня ризику, науковці до показників фінансової безпеки відносять показники фінансової стійкості.

Оскільки властивості фінансової безпеки характеризуються сукупністю ознак, то при впорядкуванні одиниць сукупності виникає необхідність агрегування всіх ознак множини в одну інтегральну оцінку. Тому подальші дослідження у цьому напрямку передбачають вивчення та обґрунтування методики розрахунку інтегрального індексу фінансової безпеки банку. Зазначена методика повинна передбачати формування множини індикаторів фінансової безпеки, визначення характеристичних (оптимальних, порогових і граничних) значень індикаторів, нормалізацію індикаторів, визначення вагових коефіцієнтів та у підсумку розрахунок інтегрального індексу.

Підсумовуючи зазначимо, що від адекватної оцінки наявного рівня фінансової безпеки банків залежить повнота, своєчасність і результативність управлінських заходів із ліквідації, попередження і запобігання наявним і потенційним загрозам банківській системі, а відтак – і всій вітчизняній економіці.

Список використаних джерел

1. Васильчишин О. Б. Аналіз наявних моделей оцінки фінансової безпеки банків і банківської системи і напрями їх удосконалення / О. Б. Васильчишин // Регіональна економіка. - 2016. - № 2. - С. 156-164.
2. Різник Н. С. Теоретичні підходи до побудови методики діагностики фінансової безпеки банку / Н. С. Різник // Фінансова система України : зб. наук. пр. – Острог: Національний університет «Острозька академія», 2008. – Вип. 10. – Ч. 3. – С. 195-201.
3. Гайдук И.И. Финансовая безопасность коммерческих банков: критерии и индикаторы / Гайдук В. И., Вороков А. Л., Гайдук Н. В. // Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета. – 2015. – № 114. – С. 76-97.
4. Pestovska Z. Indicators of Banking Financial Security: Macro and Microeconomic Level". International Letters of Social and Humanistic Sciences, Vol. 66, pp. 146-153, Feb. 2016.